

י"ח טבת, תשע"ד, 21.11.2013

גיליון מס' 384

פרשת וישב

אחרות ופירוד

מאת שמעון שורק, קיבוץ שדה אליהו

פרשתנו עוסקת בריב בין בני יעקב, ריב שמגיע כמעט לרצח בתוך המשפחה. המסר של סכנת הקנאה הוא ברור וחד מתוך הפשט וניתן ללמוד ממנו בהחלט לאן קנאה עלולה להוביל.

הנביא עמוס זועק על חטאם של בני יעקב: **כֹּה אָמַר ה': עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנּוּ: עַל מִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק וְאֶבְיוֹן בְּעֶבֶר נְעֻלִים (עמוס ב').** חכמינו זכרונו לברכה אף חידדו את המסר בקישור אחת הפרשות הקשות בתקופתם – רצח עשרה הרוגי המלכות, עם שאלתנו הקשה של הקיסר הרומי בפיוט "אלה אזכרה", ברמזם על זעקת הנביא: **"דינו משפט זה לאשורו... כי ימצא איש גנב נפש מבני ישראל והתעמר בו ומכרו".**

על רקע זה מעניין להתבונן בהתייחסות מדרשית על תחילת הפרשה.

פרשתנו פותחת בפסוק **"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב, בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן"** (בראשית ל"ז,א), וכבר מעיר על זה רש"י שהפסוק בא לפתוח עניין חדש ולהפריד בין תולדות עשיו לתולדות יעקב אבינו. הילקוט שמעוני קושר בין הפרשה לפסוק בספר ישעיהו, שכדרכו של המדרש נראה לא קשור כלל: **"בְּזַעֲקָךָ יִצְיָלְךָ קְבוּצֶיךָ וְאֵת כָּל־לֶם יִשָּׂא רוּחַ יְקַח הַבָּל וְהַחוּסָה בִּי יִנְחַל אֶרֶץ וַיִּירַשׁ הָרַקְדָּשִׁי"** (יש' נ"ז,ג), ועליו אומר המדרש תני: כנוסו וכנוס בניו הצילו מיד עשו. "ואת כולם ישא רוח יקח הבל" – זה עשו. "והחוסה בי ינחל ארץ ויירש הר קודשי" – זה יעקב" (ילק"ש בראשית ל"ז,א).

המדרש דורש את הפסוק מישעיהו כתיאור של המאבק ההיסטורי בין יעקב לעשיו, כשהתוצאה הסופית היא שבני יעקב נוחלים את ארץ ישראל, ובני עשיו נעלמים ברוח. המדרש מתמקד במשמעות המילה **"קבוציך"** ועליו הוא דורש את הביטוי **"כנוסו וכנוס בניו"** - התקבצות ביחד.

על ידי דרשה זו מייצר המדרש הנגדה בין המציאות שלפני חלומות יוסף, לבין המצב לאחר המכירה. בין מצב של אחדות בתוך השבטים, ולבין הפירוד הטראגי של המכירה.

על בסיס הכיוון של המדרש עורך בעל ה"נתיבות שלום" (הרב שלום נח ברזובסקי זצ"ל, האדמו"ר מסלונים, בראשית עמ' רמ"ג) סקירה של מעשי האבות בנסיון למצוא קשר בין מוטיבים של אחדות או פירוד לבין המצב החיובי או השלילי:

עקדת יצחק הצליחה בגלל ש"וילכו שניהם יחדיו".

המפגש הגלוי בין יעקב לעשיו בפרשת וישלח מצליח, ויעקב ניצל כי השבטים במציאות של "כנוסו וכנוס בניו" יחד עם אביהם.

לעומת זה כש"ויתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו" הוא אמנם מתגבר אך נפצע בגיד הנשה ונשאר צולע.

היות והתוכנית הא-לוהית היא להוריד את בני יעקב למצרים לגלות, היה צריך לשבור את האחדות בין האחים על מנת לגרום לריב ולמריבות, ואת זה עושה הקב"ה על ידי חלומות יוסף. יחד עם זה על מנת לשמור על העם היורד מצרימה, האחדות ואחוה חוזרים למשפחה באיחוד עם יוסף.

גם ברמת הפרט, כשיוסף צריך לעמוד בניסיון - המדרש תולה את ההצלחה שלו בכך ש"נראית לו דמות דיוקנו של אביו וזה הצילו" (סוטה ל"ו:), כלומר לבד הוא אינו יכול, אלא רק בחיבור למשפחה.

המסר של הצורך הקיומי באחדות נראה כנדוש, אך ידועים דברי הרמח"ל בפתיחה למסילת ישרים על כך שיש תועלת בחזרה מתמדת על נושאים כיוון שמרוב שהם ידועים, הם נשכחים מהלב.

מעשה אבות סימן לבנים, ולפיכך עלינו לשאוף באופן מתמיד לאחדות אמיתית – לא אחדות של אחידים, אלא לחיות יחד ממש, למרות השוני בינינו.

שמענו שורק בוגר בני עקיבא אנגליה, חבר קיבוץ שדה אליהו, נשוי לתמר, ואב לארבע. בוגר ישיבות הקיבוץ הדתי. מרכז המשק של מגדל עוז, מנהל בית מדרש "קדם" בשדה אליהו, ויו"ר בית ספר שק"ד. מלמד תורה במסגרות שונות.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il